

5. Саморегуляція и прогнозирование социального поведения личности. / [Борзикова Л.В., Водзинская В.В., Каюрова В.Н. и др.]; под ред. В.А.Ядова.– Л.: Наука, 1979. – 62с.
6. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности / В.Г.Асеев. – М.:Мысль, 1976. – 158 с.
7. Щекин Г.В. Основы психологических знаний / Г.В.Щекин. – К.:МЗУУП, 1994. – 109 с.
8. Клімов Г.І., Седляр І.О., Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи. (практикум) / Г.І.Клімов, І.О.Седляр, М.С.Янцур. – К.: Рівненський держ.пед.інститут, 1995. – 180 с.
9. Больнов О.Ф. Філософська антропологія та її методичні принципи. // Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями [Текст]: хрестоматія: Навч.посібник / Міжнародний фонд "Відродження"; Упорядн. В.В. Лях, В.С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. – 428 с.

Систематизированы подходы к пониманию сущности структуры личности в научных исследованиях; предложено антропоморфную схему структуры личности.

Личность, структура личности, направленность.

A systematic approach to the understanding of the structure of personality in scientific research; proposed scheme anthropomorphic personality structure

Personality, personality structure, orientation.

УДК 377.1:37.011

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-МЕХАНІКІВ

І.П. Стаднійчук, здобувач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті;

У статті обґрунтовано мету, завдання, вимоги та етапи створення й упровадження кейс-технологій у освітній простір вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації; спроектовано специфіку їх реалізації у професійній підготовці майбутніх техніків-механіків; доведено доцільність застосування діяльнісного, компетентнісного та особистісного підходів для формування системи фахових компетенцій.

Кейс-технології, формування фахових компетенцій, професійна підготовка, техніки-механіки, навчальні кейси.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Формування фахових компетенцій майбутніх техніків-механіків тісно пов'язане з уміннями й навичками самостійного розв'язання електротехнічних

завдань; можливостями пошуку ресурсів (інформаційних, технічних, особистісних) для розв'язання поставлених професійних завдань; здатністю інтегрувати наявні знання та досвід у ефекти фахової діяльності. Одним з методів формування пізнавальної самостійності й активності студентів коледжів є кейс-технології, що, на відміну від інших методів організації навчального процесу, забезпечують комплексне формування усіх складових компонентів фахових компетенцій – мотиваційного, особистісного, когнітивного, діяльнісного, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кейс-стаді як самостійна технологія професійної підготовки є предметом досліджень О.М. Долгорукова [1], Л.Й. Наконечної [3], О.І. Сидоренка і В.І. Чуба [5; 6], Ю.П. Сурміна [4], М.М. Шалашової [8] та інших. Однак, у літературі немає особливостей застосування кейс-технологій при професійній підготовці майбутніх техніків-механіків у коледжах.

Тому **метою** статті є обґрунтування можливостей застосування технології формування фахових компетенцій з електротехніки майбутніх техніків-механіків у процесі професійної підготовки, що базується на методів кейсів.

Виклад основного матеріалу. Перевагою застосування кейс-технологій у процесі професійної підготовки є можливість формування інтересу у студентів коледжу не лише до результату пізнання й професійного становлення, але й до процесу їх формування: кейс-технології забезпечують особистісну значущість процесу набуття професійних знань, умінь і навичок для студентів.

Нині навчання засобами кейс-технологій активно практикується у найкращих університетах світу, зокрема Гарварді, Сорбонні та інших. Історія методу «Кейс» налічує багато років та етапів розвитку – від епізодичного (теологічне навчання у XVII ст. – коли студентів навчали на реальних життєвих ситуаціях) через етап становлення й наукового обґрунтування (початок XX ст. у США) до етапу активного використання на різних рівнях освіти та в різних сферах майбутньої професійної діяльності (кінець XX – початок XXI ст.; зокрема, у 1991 р. почала працювати European Case Clearing House (ECSH) – світова некомерційна організація з надання та використання навчальних кейсів [1]).

У науковій літературі існують різні назви кейс-технологій – case-study, метод ситуаційного навчання, метод конкретних ситуацій, метод проблемно-ситуаційного аналізу, метод ситуаційно-рольових ігор, метод ігрового проектування [8]; основна ідея методу – навчання на конкретних практичних ситуаціях (кейсах). Часто кейс-технології є груповими формами навчання, коли мета досягається групою студентів у процесі спільного обговорення та взаємодії; однак у

літературі описана також індивідуальна форма використання кейсів – їх студент може вирішувати самостійно, наприклад, у процесі дистанційної освіти. Рівень втручання викладача при упровадженні кейс-технологій навчання також обумовлюється цілями, завданнями та рівнями освіти – так у школах найчастіше кейс-технології застосовуються під час аудиторної діяльності (це не виключає самостійної роботи учнів), у ВНЗ – кейс-технології є ефективними для організації самостійної роботи студентів (позааудиторної).

У широкому значенні слова кейс – це опис певної реальної ситуації, що пропонується учням/студентам для аналізу, визначення сутності проблеми та пошуку оптимального варіанту її вирішення.

О.М. Долгоруковим представлено різні підходи до класифікації кейсів у вітчизняній педагогічній науці та практиці:

- ілюстративні кейси; їх мета – на прикладі навчити студентів алгоритму прийняття рішення у певній виробничій ситуації;

- кейси з формулюванням проблеми; мета – діагностування виробничої ситуації і оволодіння навичками самостійного її вирішення;

- кейси без формулювання проблеми; мета – навчитися самостійно визначати проблему та визначати альтернативні шляхи її розв'язання з аналізом наявних ресурсів;

- прикладні кейси; мета – пошук вирішення конкретної виробничої ситуації [1].

За кордоном спостерігаємо інший підхід до класифікації кейсів:

- структуровані кейси (highly structured) – невеликі за об'ємом, без додаткової інформації, з існуванням оптимального вирішення за певною формулою чи моделлю;

- кейси «Маленькі нариси» (short vignettes) – невеликі за об'ємом кейси з додатками, що знайомлять студентів з ключовими поняттями теми;

- великі неструктуровані кейси (long unstructured cases) – об'ємом до 50 сторінок з докладною інформацією;

- кейси-першовідкривачі (ground breaking cases) – завдання, при вирішенні яких необхідно запропонувати нові ідеї та можливості [7].

Під кейсом будемо розуміти опис проблемної ситуації з діяльності техника-механіка (суперечності між бажаними та реальними результатами його професійної діяльності), що побудований за структурою: назва, передмова (відомості про діючих осіб ситуації для побудови особистісно значимого змісту проблемної ситуації), основна частина (безпосередній виклад проблемної ситуації), завершення (етап розвитку ситуації, що потребує вирішення), додатки (інформація, необхідна для вирішення ситуації – тексти, графіки, таблиці, тощо), комплекс запитань/завдань для

організації роботи з кейсом, інформація для викладача з описом методичних особливостей вирішення ситуації, запропонований зразок вирішення проблемної ситуації.

Відповідно, основною метою кейс-технології є аналіз ситуації, що виникає на практиці діяльності техніка-механіка та створення алгоритму вирішення подібних ситуацій у майбутній професійній діяльності.

Завдання кейс-технології формування фахових компетенцій з електротехніки:

- самостійне оволодіння/поглиблення студентами теоретичних знань з електротехніки та суміжних дисциплін;

- формування уміння переносити наявні знання й досвід у сферу вирішення практичних ситуацій та конкретних задач майбутньої професійної діяльності;

- розвиток мотивації до самореалізації у професії шляхом створення ситуації успіху;

- інтеграція знань, умінь і навичок з різних сфер професійної діяльності техніка-механіка;

- розвиток комунікативної, особистісної та соціальної компетенцій студентської молоді;

- формування науково-дослідницької та управлінської компетенції майбутніх техніків-механіків.

Існують вимоги до створення навчальних кейсів [3; 8]:

- відповідність поставленій меті заняття/модуля/курсу;

- актуальність проблемних ситуацій у майбутній професійній діяльності;

- спрямованість на загальний розвиток майбутніх фахівців – їх цінностей, професійних установок, життєвих позицій, світогляду та ін.;

- забезпечення індивідуального темпу засвоєння навчального матеріалу залежно від здібностей суб'єктів професійної підготовки;

- ситуації в кейсі не повинні мати однозначної відповіді на поставлене завдання/проблему – завданням є не отримання єдиної відповіді, а орієнтування студентів у проблемному полі ситуації;

- основним у застосуванні кейсів є не оволодіння знаннями, а набуття компетенцій – тому особлива увага повинна надаватися саме взаємодії студентів з викладачем/одногогрупниками/колегами/професією;

- теоретичною основою застосування кейс-технологій є діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи, тому важливою умовою є подолання «традиційної» позиції викладача;

– основними дидактичними принципами упровадження кейсів є: індивідуалізація, варіативність у змісті, наочність, прагматизм, активність, проблемність.

SWOT-аналіз застосування навчальних кейсів, проведений у межах проекту ЄС «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні» дозволяє визначити основні плюси та мінуси упровадження кейс-технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців (див. табл. 1.).

Таблиця 1.

Результати SWOT аналізу впровадження кейс-технологій у процес професійної підготовки у коледжах

ПЕРЕВАГИ	МОЖЛИВОСТІ
Розвиток професійних знань, умінь і навичок; можливість застосування теоретичних знань на практиці; розвиток аналітико-синтетичних умінь; навчання використанню наявної інформації для прийняття управлінських рішень; розвиток комунікативних навичок; розвиток особистісних і професійних здібностей студентів	Інтеграція теорії і практики у сфері електротехніки; формування позитивної мотивації до навчання та стійких інтересів до майбутньої професії; розвиток відповідальності за результати професійної діяльності; створення умов для самореалізації особистості; розширення між предметних зв'язків
НЕДОЛІКИ	ЗАГРОЗИ
Епізодичність застосування кейс-технологій у професійній підготовці техніків-механіків; обмеження творчості студентів коледжу; висока ресурсозатратність методу в порівнянні з традиційною методикою; складність добору креативних груп з огляду на психологічні особливості та рівні підготовки особистості	Розподіл навчальної групи на підгрупи різного рівня фахових компетенцій і можливість ускладнення міжособистісної взаємодії; неготовність студентів та викладачів до застосування кейс-технологій внаслідок обмеження рівня творчості, загально-навчальних умінь та комунікативних здібностей; загроза невірною розподілу ролей у мікрогрупах

Дані таблиці 1 дозволяють зробити висновок про доцільність застосування кейс-технологій для формування фахових компетенцій майбутніх техніків-механіків при врахування можливих труднощів.

Важливим фактором, який необхідно враховувати для уникнення при використанні кейс-навчання представлених у таблиці 1 недоліків і загроз, є необхідність розширення розуміння кейс-технологій із власне самостійного розв'язання студентом/студентами професійного завдання до обов'язкового консультування, співробітництва (у зарубіжній педагогіці – тьюторства) з викладачем при постановці та розв'язанні кейсу [9, с.49].

Таблиця 2.

Обґрунтування вибору кейс-технологій для формування фахових компетенцій майбутніх техніків-механіків

ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ	МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ
Є різновидом дослідницьких аналітичних технологій, а саме: містять операції дослідницького процесу та аналітичні процедури	Розвиток мислення студентів, оволодіння ними основними розумовими операціями та формування науково-дослідницької компетенції
Є технологією групового навчання, де найважливішими складовими виступають робота в групах та обмін інформацією	Розвиток комунікативних і організаторських здібностей студентів та формування організаційно-управлінської компетенції
Є технологією розвиваючого навчання; включає процедури розвитку особистості та групи і формування професійних якостей студентів	Дозволяє розвивати професійні знання, уміння й навички студентів; є основою для оволодіння специфічними компетенціями з електротехніки (виробничо-технологічною; сервісно-експлуатаційною, монтажно-налаштувальною)
Є різновидом проектної технології, коли перед студентами стоїть завдання спроектувати процес вирішення проблеми/електротехнічної задачі шляхом усвідомлення варіантів ефективних дій	Сприяє готовності студентів до роботи над виробничими проектами; формує їх проективно-конструктивну компетенцію
Заснована на технології «ситуації успіху», оскільки передбачає діяльність з активації студентів та стимулювання їх успіхів	Формування стійкої позитивної мотивації до навчання та майбутньої професійної діяльності; є інтегративною основою формування фахових компетенцій

Тобто, кейс-технології не можна зводити лише до розв'язання проблемних ситуацій студентами, вони створюють умови для формування більш широкого кола компетенцій – комунікативних, організаційних, дослідницько-пошукових, тощо, які, в свою чергу, є базою для формування професійної компетентності майбутніх техніків-механіків. Відповідно, застосування кейсів у професійній підготовці студентів коледжу є технологічним процесом, що забезпечує формування фахових компетенцій майбутніх техніків-механіків (див. табл. 2).

Висновки. Таким чином, актуальність застосування кейс-технологій у професійній підготовці майбутніх техніків-механіків визначається сучасними тенденціями освіти у вищій школі: спрямованістю професійної підготовки на оволодіння фаховими

компетенціями та вимогами до професіонала щодо здатності ефективної діяльності в різних виробничих ситуаціях. Важливим є комплексне поєднання кейс-технологій з іншими методами навчання у коледжах, що забезпечують засвоєння студентами нормативного компоненту змісту освіти.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці й апробації кейсів з електротехніки та емпіричній перевірці їх ефективності у процесі професійної підготовки техніків-механіків.

Список використаних джерел

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступа до журн.: http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=2600
2. Нагорнова Г. В. Преобразование ситуации в педагогическую задачу как средство формирования профессиональной компетентности будущего учителя: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – Общая педагогика, история педагогики и образования / Нагорнова Галина Владимировна. – Иркутск: Иркутский государственный педагогический университет, 2007. – 250 с.
3. Наконечна Л. Й. Кейс-технологія як умова розвитку пізнавальної самостійності майбутніх учителів математики [Електронний ресурс] / Л. Й. Наконечна // Міжнародний збірник Дидактика математики: проблеми і дослідження. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dmpd/2007_28/28.htm
4. Ситуационный анализ или Анатомия Кейс-метода / [под ред. д-ра социол. наук, проф. Ю. П. Сурмина – Киев : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
5. Ситуаційна методика навчання: Український досвід / [уклад. Сидоренко О. І., Чуба В. І. – Київ : Центр інновацій і розвитку, 2001. – 192 с.
6. Ситуаційна методика навчання: Теорія і практика / [уклад. Сидоренко О. І., Чуба В. І. – Київ : Центр інновацій і розвитку, 2001. – 256 с.
7. Федянин Н. Чем «кейс» отличается от чемоданчика? / Н. Федянин, В. Давиденко // Обучение за рубежом. – 2000. – № 7. – С. 52-55.
8. Шалашова М. М. Дидактические возможности кейс-технологии при личностноориентированном обучении химии [Электронный ресурс] / М.М. Шалашова. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Pedagogica/5_106418.doc.htm
9. Bates (Tony) A.W. Technology, Open Learning and Distance Education. – Routledge, 1995. – 266 p.

В статье обоснованно цель, задание, требования и этапы создания и внедрения кейс-технологий в образовательное пространство высших учебных заведений I-II уровня аккредитации; спроектирована специфика их реализации в профессиональной подготовке будущих техникув-механиков; доказана целесообразность применения деятельностного, компетентностного и личностного подходов для формирования системы профессиональных компетенций.

Кейс-технологии, формирование профессиональных компетенций, профессиональная подготовка, техники-механики, учебные кейсы.

In the article grounded purpose, task, requirements and stages of creation and introduction of technologies of keys, in educational space of higher educational establishments of I-II of level of accreditation; the specific of their realization is projected in professional preparation of future technicians-mechanics; expedience of application of diyal'nisnogo is well-proven, kompetentnisnogo and personality approaches for forming of the system of professional jurisdictions.

Technologies of Keys, formings of professional jurisdictions, professional preparation, technicians-mechanics, educational keysi.

УДК 378.091.26:316.77

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТЕСТІВ УСПІШНОСТІ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ВІВЧАРСТВА»

**Я.М. Рудик, кандидат педагогічних наук, доцент
Т.В. Ткачук, спеціаліст**

Розглянуто методику створення тестів успішності студентів з дисципліни "Технологія виробництва продукції вівчарства".

Тести успішності, методика, дисципліна "Технологія виробництва продукції вівчарства".

Постановка проблеми в загальному вигляді. Однією з головних цілей Болонського процесу є усунення перешкод на шляху академічної мобільності студентів, викладачів, наукових співробітників і адміністративного персоналу. Одним з важливих завдань, яке необхідно реалізувати для досягнення вказаної цілі, є створення об'єктивної системи контролю отриманих знань і умінь, сформованості професійної та комунікативної компетентності [1].

Одним з активно впроваджуваних сьогодні напрямів такої системи є стратегія тестування, яка поступово реалізується для підготовки фахівців різних галузей знань. Існує ряд особливостей, які не дозволяють цілеспрямовано скопіювати методику створення тестів успішності із інших галузей знань, зокрема гуманітарної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші наукові праці з теорії тестів з'явилися більше ста років тому, на стику психології, соціології, педагогіки та інших, так званих, поведінкових наук (Behavioral Sciences). Зарубіжні психологи називають цю науку